

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul legii pentru modificarea Legii nr.845/1992 cu privire la
antreprenoriat și întreprinderi

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Prezentul proiect de act normativ este elaborat de către Ministerul Economiei.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

Economia de piață este o formă modernă de organizare a activității economice, în cadrul căreia oamenii acționează în mod liber, autonom și eficient, în concordanță cu regulile dinamice ale pieței, ceea ce face posibilă valorificarea eficientă a resurselor existente pentru satisfacerea nevoilor nelimitate ale oamenilor.

Constituția Republicii Moldova la art.9 stabilește că „piața, libera inițiativă economică, concurența loială sînt factorii de bază ai economiei”, iar la art.126 alin.(1) prevede că „economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă”.

În scopul reglementării relațiilor ce țin de protecția, menținerea și stimularea concurenței în vederea promovării intereselor legitime ale consumatorilor, a fost adoptată Legea concurenței nr.183/2012, care stabilește cadrul juridic al protecției concurenței, inclusiv al prevenirii și al contracarării practicilor anticoncurențiale și a concurenței neloiale, al concentrărilor economice pe piață.

Totodată, relevăm faptul că în structura oricărei economii de piață, inclusiv piața Uniunii Europene, pe lângă concurență, există și monopolul instituit de către stat. Or, în anumite circumstanțe statul este în drept de a-și stabili monopolul asupra unor activități, bunuri sau domenii.

Republica Moldova parcurge o perioadă cu incertitudini majore în toate sferele de activitate socio-economică influențate în mare parte de riscurile externe asupra cărora nu dispune de suficiente resurse și capacități pentru a fi gestionate. Printre acestea se evidențiază creșterea accelerată a prețurilor externe, războiul din apropierea frontierei cu Republica Moldova, dificultățile în lanțurile de aprovizionare la nivel internațional, care temperează cererea externă și internă. Și toate acestea au intervenit pe fundalul unei crize epidemiologice provocate de COVID-19 în ultimii doi ani.

Impactul economic al crizei provocate de coronavirus și al crizei din regiune variază de la un sector industrial la altul și de la o întreprindere la alta. Acesta depinde de o serie de factori, printre care posibilitatea de adaptare la întreruperile din lanțul de aprovizionare, existența stocurilor sau dependența de procesele de producție.

În aceste circumstanțe extraordinare statul trebuie să dispună de toată gama de instrumente care i-ar permite să acționeze prompt și în timp util la soluționarea unor probleme neordinare care pot apărea.

Din punct de vedere al conceptului juridic, monopolurile de stat pot fi calificate ca activități economice pe care statul și le rezervă și pe care le realizează, în temei, prin agenții economici de stat. Scopurile principale ale instituirii monopolului de stat sunt, în primul rând, stabilirea unui control riguros direct asupra unei activități și obținerea de venituri necesare bugetului de stat. Cerința de bază față de monopolul de stat este ca acesta să fie instituit printr-un act normativ. În acest sens, monopolurile de stat pot fi calificate ca activități economice care, prin acte normative speciale, sunt declarate în

exclusivitate în competența statului și pot face doar obiectul activității societăților împuternicite de acesta.

În condițiile economiei de piață rolul statului este limitat la problemele esențiale ce privesc apărarea și promovarea interesului public în activitatea economică, desfășurată nemijlocit de către agenții economici pe baza autonomiei lor juridice.

În consecință, pentru apărarea și promovarea unor interese de ordin general, statul acționează în mod indirect, prin intermediul Guvernului, care pune în acțiune pârghiile sale specifice - impozite, taxe, licențe, garantarea guvernamentală a unor credite, lansarea comenzilor de stat etc., și îndeosebi prin politica sa legislativă.

Determinarea cadrului normativ general și stabilirea principiilor reglementării de către stat a monopolurilor sale în economia națională urmăresc scopul de a apăra cetățenii și societatea. Monopolul statului este situația în care un număr limitat de agenți economici, cu autorizarea organelor administrației publice, au dreptul exclusiv de a desfășura într-o anumită sferă activități economice de producere, transportare, comercializare și procurare a mărfurilor (serviciilor).

Monopolizarea de către stat a domeniilor de activitate, prin intermediul cărora entitățile publice își exercită funcțiile legate de apărarea și securitatea statului, precum și a celor în care sunt produse și comercializate anumite tipuri specifice de mărfuri (servicii) nu aduc atingere principiilor economiei de piață și concurenței libere.

Astfel, într-o succesiune logică, Legea concurenței nr.183/2012 statuează că întreprinderea, căreia i s-au atribuit drepturi exclusive de a desfășura o activitate specifică cu scopul de a obține venituri pentru stat, reprezintă întreprindere cu caracter de monopol fiscal.

Drepturile exclusive sunt drepturile acordate de o autoritate publică competentă prin orice act normativ, al cărui efect este limitarea de a exercita o activitate economică în cadrul unei anumite zone geografice la una sau mai multe întreprinderi și care afectează substanțial capacitatea altor întreprinderi de a desfășura o astfel de activitate în zona respectivă.

Totodată, potrivit art.2 alin.(3) din Legea concurenței, întreprinderile care prezintă caracter de monopol fiscal se supun prevederilor acestei legi și, în special, regulilor de concurență în măsura în care aplicarea acestor prevederi nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată.

În același timp, potrivit celor relatate supra, se deduce că monopolul de stat constituie dreptul exclusiv de a dispune și desfășura anumite activități economice pentru a valorifica posibilitățile reale de majorare a veniturilor la bugetul de stat întru susținerea financiară a activităților din diverse domenii - social, cultural, educațional, al sportului.

Printre țările în care monopolurile fiscale aduc încasări relativ importante, putem menționa: Italia (asupra tutunului și chibriturilor), Germania (asupra alcoolului sau băuturilor autorizate), Spania (asupra tutunului și petrolului) și Tunisia, România (tutun, alcool, băuturi alcoolice, spirt, produse petroliere, bijuterii, blănuri, electronice și automobile din importuri, mese de joc din cazinouri (40000 ECU-anual pentru BlackJack și Poker)). Veniturile realizate de către stat de pe urma monopolurilor fiscale sunt formate, pe de o parte, din profitul creat în procesul de producere a acestor mărfuri, pe care statul îl realizează ca orice întreprinzător, iar pe de alta parte, din impozitul indirect cuprins în preț, care se încasează de la consumatorii mărfurilor respective. Deoarece numai statul produce sau numai statul vinde astfel de mărfuri, el poate stabili un preț în care să fie inclus și un asemenea impozit indirect.

Prin urmare, în temeiul premiselor expuse, a fost elaborat prezentul proiect.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu conține norme de armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Legea concurenței nr.183/2012 definește *întreprinderile care prezintă caracter de monopol fiscal* – întreprindere căreia i s-au atribuit drepturi exclusive de a desfășura o activitate specifică cu scopul de a obține venituri pentru stat, iar *drepturi exclusive* – drepturi acordate de o autoritate publică competentă prin orice act legislativ, normativ sau administrativ al cărui efect este limitarea de a exercita o activitate economică în cadrul unei anumite zone geografice la una sau mai multe întreprinderi și care afectează substanțial capacitatea altor întreprinderi de a desfășura o astfel de activitate în zona respectivă.

Totodată, art.2 alin.(3) al legii precitate prevede că „*întreprinderile cărora li s-a atribuit sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general și întreprinderile care prezintă caracter de monopol fiscal se supun prevederilor prezentei legi și, în special, regulilor de concurență în măsura în care aplicarea acestor prevederi nu împiedică, îndrept sau în fapt, îndeplinirea misiunii special care le-a fost încredințată*”.

În contextul prevederilor normative expuse, prin proiectul de lege se propune completarea Legii nr.845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi cu un capitol nou „Capitolul VI² Întreprinderea cu statut de monopol fiscal”, care detaliază și reglementează condițiile pentru atribuirea și retragerea întreprinderii statutul de monopol fiscal.

De asemenea, proiectul prevede instituirea Comisiei Naționale pentru Monopol Fiscal în calitate de organ colegial, constituit din reprezentanți ai autorităților publice din domeniu, organizațiilor necomerciale și societății civile, care va exercita următoarele atribuții:

- a) elaborarea studiilor și rapoartelor în domeniul monopolului fiscal;
- b) identificarea și propunerea Guvernului lista potențialelor întreprinderi cărora le poate fi atribuit statutul de întreprindere cu statut de monopol fiscal.

Totodată, proiectul prevede că modul de constituire, organizare și funcționare a Comisiei Naționale pentru Monopol Fiscal, componența nominală a acesteia, modul și procedura de atribuire și retragere a statutului de monopol fiscal vor fi stabilite de Guvern.

5. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prevederilor proiectului elaborat nu necesită careva cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat.

Proiectul de lege vine întru completarea cadrului juridic cu norme primare care vor permite Guvernului instituirea unor reglementări cu privire la procedurile de atribuire și retragere întreprinderilor statutul de monopol fiscal.

Mai mult, proiectul de lege nu reglementează activitatea de întreprinzător, care ar include stabilirea drepturilor, obligațiilor, cerințelor și interdicțiilor, precum și nu

reglementează relațiile dintre autoritățile administrației publice, alte autorități abilitate prin lege cu funcții de reglementare și de control și întreprinzători.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Implementarea prevederilor proiectului va necesita elaborarea/amendarea actelor normative ale Guvernului, în contextul stabilirii procedurii de atribuire și retragere întreprinderilor statutul de monopol fiscal, mecanismelor pentru asigurarea eficienței administrării și monitorizării interne și externe, respectării stricte a legislației fiscale, atingerii scopului de bază de obținere a veniturilor pentru stat și scopurilor complementare pentru soluționarea problemelor sociale și de protecție a mediului, creșterii bunăstării și veniturilor populației sau realizarea altor obiective de interes public. Precum și elaborarea/aprobarea actelor normative pentru constituirea, organizarea și funcționarea Comisiei Naționale pentru Monopol Fiscal.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative și ale Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul privind consultările publice a proiectului în cauză va fi plasat pe pagina web a Ministerului Economiei, secțiunea - Transparența decizională, precum și pe portalul guvernamental www.particip.gov.md.

8. Constatările expertizei anticorupție

Informația referitoare la concluziile expertizei anticorupție va fi inclusă după recepționarea expertizei juridice.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul nu este elaborat în scopul armonizării legislației naționale cu legislația UE, exceptându-se astfel, de efectuarea expertizei de compatibilitate.

10. Constatările expertizei juridice

Informația referitoare la concluziile expertizei privind compatibilitatea proiectului de lege cu alte acte normative în vigoare, precum și respectarea normelor de tehnică legislativă va fi inclusă după recepționarea expertizei juridice.

11. Constatările altor expertize

Proiectul de lege nu reglementează activitatea de întreprinzător, care ar include stabilirea drepturilor, obligațiilor, cerințelor și interdicțiilor, precum și nu reglementează relațiile dintre autoritățile administrației publice, alte autorități abilitate prin lege cu funcții de reglementare și de control și întreprinzători, prin urmare nu cade sub incidența prevederilor pct.3 subpct.1) al Metodologiei de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.23/2019.

Secretar de stat

Vadim GUMENE